

Peta seja Sveta Vlade RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami

Peta seja Sveta Vlade Republike Slovenije za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami (v nadaljevanju Svet) je bila 22. oktobra 2018 v avditoriju Izobraževalnega centra za zaščito in reševanje na Igu. Navzočih je bilo 19 članov Sveta. Sejo je vodil predsednik Sveta dr. Matjaž Mikoš.

Uvodoma so bili navzoči seznanjeni, da se vzpostavlja spletna stran s predstavitevijo Sveta v okviru spletnih strani Uprave RS za zaščito in reševanje (URSZR) (www.sos112.si). Na strani se bodo objavljali povzetki vsebin sej v obliki informacije za javnost. Registrirana spletna domena www.platformdrr.si se uporabi, ko bo na voljo več gradiva.

Mag. Mojca Zupan, Vodja Sektorja za preventivo in načrtovanje na URSZR, je predstavila delo in rezultate na področju ocen tveganj in ocen zmožnosti za obvladovanje tveganj. Izdelane ocene tveganj so bile tudi osnova za izdelavo meril za črpanje kohezijskih sredstev. URSZR je imela pri izdelavi ocen vlogo državnega koordinacijskega organa. V letu 2015 je bilo prepoznanih 54 možnih nesreč za Slovenijo, izdelanih je bilo 13 ocen tveganj nesreč, kasneje 15, v izdelavi so tri dodatne (do decembra 2018).

Za Slovenijo je bilo najvišje, z zelo veliko stopnjo tveganja (4), ocenjeno tveganje za poplave, z veliko stopnjo tveganja (3) potres, žled, pandemija, letalska nesreča in terorizem, s srednjo stopnjo tveganja (2) jedrska nesreča, nesreče z nevarnimi snovmi, suša, nesreče na morju, bolezni živali, kibernetске grožnje in požar ter z majhno (1) radiološka in železniška nesreča. Skupna ocena vrednosti in ocene zmožnosti obvladovanja tveganja v Sloveniji je 3 (na lestvici od 1-4). Več na spletni strani URSZR: www.sos112.si (*Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami/Ogroženost Slovenije/Ocene tveganj*).

Katja Banovec Juroš z URSZR je navzoče seznanila s poročanjem Slovenije v Sendajski monitoring. Spletni poročevalski sistem (*Sendai Monitoring Reporting System*) Urada Združenih Narodov za zmanjšanje tveganj nesreč (UN ISDR) je bil uveden marca 2018. Dosegljiv je na naslovu <https://sendaimonitor.unisdr.org>. 179 držav članic UN poroča v sistem na podlagi 7 ciljev in 38 indikatorjev. Slovenija je do drugega roka (15. 10. 2018) za leta 2015, 2016 in 2017 poročala na osnovnem nivoju (pričakovanem) okoli 80 %. Identifikacija nosilcev manjkajočih uradnih podatkov, njihova pridobitev in vnos se nadaljuje. Veliko podatkov je bilo v sistem vnesenih iz slovenske aplikacije za ocenjevanje škode AJDA.

Katja Banovec Juroš je predstavila osnutek Akcijskega načrta za zmanjšanje tveganj nesreč, ki je v usklajevanju na URSZR. Namen izdelave slovenskega Akcijskega načrta je priprava povezovalnega dokumenta med Sendajskim okvirom za zmanjšanje tveganja nesreč 2015–2030 (v nadaljevanju Sendajski okvir), Akcijskim načrtom EU in cilji, usmeritvami in nalogami, določenimi v Resoluciji o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih od 2016 do 2022 (v nadaljevanju Resolucija). Dokument se prek prioriternih nalog in Sendajskih ciljev povezuje s temeljnimi cilji Načrta varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, ki izhajajo iz Resolucije. Namen dokumenta je pregled stanja na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in identifikacija vrzeli, vse v skladu s štirimi prioriternimi področji in sedmimi cilji Sendajskega okvira in bo služil za izdelavo Strategije za zmanjšanje tveganj nesreč, ki naj bi jo v Sloveniji pripravili do leta 2020 (Sendajski cilj 5).

Dr. Matjaž Mikoš je predstavil priprave na Svetovni gradbeni forum (*World Construction Forum 2019 – WCF2019*), ki bo od 8. do 11. aprila 2019 v Ljubljani. (www.wcf2019.org). Tema 5 se nanaša na upravljanje s tveganji zaradi nesreč in za odpornejše skupnosti (*Disaster Risk Management and Governance for Resilience*). Forum bo prispeval tudi k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja - SDGs (6, 9, 11, 13, 7, 17) in prek njih tudi Sendajskega okvira. Zaključna sporočila foruma bodo zbrana v Ljubljanski deklaraciji. Člani Sveta so se

seznanili z vsebino foruma in bili pozvani k prijavi aktivnega prispevka na WCF2019 in k pripravi t.i. video predstavitev.

Strokovna predstavitev: Potresna varnost v Sloveniji s poudarkom na preventivi in pripravljenosti na potres in obnovi po potresu in potreba po razvoju primerljivega orodja za obvladovanje poplavnih tveganj (dr. Roko Žarnić, Ervin Vivoda, dr. Primož Banovec).

Prikazan je bil model ranljivosti objektov z merjenjem dnevne in nočne zasedenosti stavb na podlagi podatkov o gostoti mobilnih telefonov na lokacijah (500x500m), pri čemer so bila upoštevana določila Splošne uredbe o varstvu osebnih podatkov (GDPR) in uporabljeni agregirani podatki. Podatki o zasedenosti stavbe predstavljajo: podatki registra prebivalstva + podatki medobčinske mobilnosti (SURs) + podatki zasedenosti stavb + model zasedenosti stavb. Ranljivost Ljubljane je večja v dnevnem času predvsem na lokacijah, kjer je v dnevnem času veliko ljudi (nakupovalna središča, športni objekti ob športnih prireditvah, živalski vrt v poletnih mesecih ...).

Sklepne misli: Projekt POTROG naj vodi od ocen ogroženosti do nadgradnje ocen ogroženosti z ukrepi za zmanjšanje ogroženosti. Nekateri občine že aktivno pristopajo k zmanjševanju potresne ogroženosti (npr. Ljubljana, Kamnik idr.), vendar pri tem na državni ravni ni celovitega okvirja za procese zmanjševanja potresne ogroženosti (zakonodaja, stimulatívni ukrepi idr.). To je povezano tudi z razpoložljivostjo sredstev (EU, SLO) za postopno sanacijo in okvir zanj (standardi, zakonodaja).

Dr. Roko Žarnić je predstavil področje izboljšane informiranost o ogroženosti objektov

Ob nepremičninskih transakcijah se zahteva energetska izkaznica, ne pa tudi izkaznice o ogroženosti (potres, poplave, plazovi ...). Svet predlaga Ministrstvu za okolje in prostor, da se opredeli glede smiselnosti vključevanja podatkov o ogroženosti objektov ob nepremičninskih transakcijah in da prouči možnost izdelave zakonskega okvira, s katerim bi stimulirali lokalne skupnosti in lastnike objektov k preventivni sanaciji objektov s ciljem povečanja potresne odpornosti. Svet predlaga Ministrstvu za kulturo, da se opredeli glede varstva objektov kulturne dediščine glede na njihovo potresno odpornost, saj so številni objekti v modelu POTROG opredeljeni kot potresno močno ogroženi ali pa je njihov status neznan.

Ervin Vivoda je predstavil področje potrebe po oceni pričakovanih škod na podlagi simuliranih potresnih dogodkov

Ervin Vivoda je v uvodu opozoril, da je obnova po nesreči nekoliko zanemarjena faza cikla obvladovanja nesreč. Za načrtovanje sanacije je treba imeti izračun pričakovane škode, saj je razpoložljivost sredstev osnova za uspešno sanacijo. Groba ocena finančnih posledic potresa (EMS VIII) v Ljubljani znaša precej več kot milijardo EUR. Ocenjuje se, da bi bilo okoli 450 stavb neuporabnih in okoli 12.000 stavb potrebnih obnove. Potrebna je ocena vzdržnosti tovrstnih dogodkov na proračun. Svet predlaga, da se Ministrstvo za finance seznaní z modelom potresne ogroženosti POTROG in opredeli glede nadaljnjih korakov glede načrtovanja javnofinančne stabilnosti, ki bi vključevala tudi možnost potresnih dogodkov. Orodje POTROG na se razvija tudi v smer analize pričakovanih potresnih škod. Predlagana je izdelava prioritizacije sanacije objektov, pri čemer je obremenjenost že eden od kriterijev. Po podatkih UNISDR je večji del smrti v svetu posledica potresov in tsunamijev, največ škod pa nastane ob poplavah.

Dr. Primož Banovec je predstavil možnosti nadgradnje orodja POTROG v smeri vključevanja poleg potresne tudi poplavne ogroženosti

V Sloveniji je narejen izračun poplavne ogroženosti z 10-, 100- in 500-letno povratno dobo, kar ne zadostuje za izdelavo realnih ocen poplavne ogroženosti, saj je Resolucija z opredelitvijo le 10-letne in 100-letne povratne dobe pregroba. Svet Ministrstvu za okolje in prostor predlaga, da prouči možnost spremembe zakonodaje, s

katero bi razširili modelno analizirane dogodke tudi na dogodke s 25- in 50-letno povratno dobo. Prav tako v Sloveniji ni standardov za vzdrževanje vodotokov, vodne infrastrukture in vodnih objektov. Odsotnost teh standardov posledično vpliva na negotove opredelitve glede poplavne ogroženosti, zato Svet poziva Ministrstvo za okolje in prostor, da prouči možnost priprave zakonodaje, s katero bi opredelili standarde vzdrževanja vodotokov, vodne infrastrukture in vodnih objektov.

Na poplavno ogroženost vplivajo tudi podnebne spremembe. Trenutni modeli podnebnih sprememb kažejo povečano količino in intenziteto padavin, kar že vpliva na spremembo odtokov in količin ob določenih povratnih dobah. Modelni rezultati kažejo na možno 10- do 20-odstotno povečanje odtokov pri dvigu povprečne temperature za 1 odstotek. Svet predlaga, da na naslednji seji Sveta predstavnik ARSO predstavi trenutno stanje podnebnih sprememb v Sloveniji in predvideni razvoj glede na različne scenarije in modele. Ministrstvo za okolje in prostor prouči možnost vključevanja podnebnih sprememb v upravljanje z vodno infrastrukturo in izdelavo kart poplavne nevarnosti.

Glede na to da je bil sistemski LIDAR DMV za celotno Slovenijo izdelan leta 2014, Svet priporoča Ministrstvu za okolje in prostor izdelavo cikličnega LIDAR DMV snemanja, vendar usmerjeno le na ogrožena področja v okviru nalog vzdrževanja državne geoinformacijske infrastrukture.